

Κυριακή μετά την Ύψωσιν του Τιμίου Σταυρού

Κυριακή μετά την Ύψωσιν του Τιμίου Σταυρού: Ομιλία περί της αληθούς ελευθερίας (Αγ. Νεκτάριος Επίσκοπος Πενταπόλεως) (Επιμέλεια κειμένου: Νικολέτα – Γεωργία Παπαρδάκη) Ομιλία του Αγίου Νεκταρίου Επισκόπου Πενταπόλεως, περί της αληθούς ελευθερίας «Ει τις θέλει οπίσω μου ελθεῖν, απαρνησάσθω εαυτόν και ἀράτω τον σταυρόν αὐτοῦ και ἀκολουθείτω μοι».

Ο ἄνθρωπος, πλασμένος γιὰ νὰ εἰκονίζει μικρογραφικῶς ἐπὶ τῆς γῆς τὴν ἀπειρομεγέθη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ, ἦταν ἀπαραίτητο νὰ εἶναι προικισμένος με τὶς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἔχει τὴν ἀναφορὰ τοῦ σ' Αὐτόν. Ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ εἶναι ὄν αὐτοσυνείδητον, ἐλεύθερον και αὐτεξούσιον, διότι ὄν χωρὶς συνείδηση τῆς υπάρξεώς του, χωρὶς ἐλευθερία, χωρὶς ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ εαυτοῦ του, εἶναι ἀνάξιο τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς κλήσεως, τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ ποῦ του ἐπεφύλαξε ἡ μεγάλη βουλή τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ.

Ἡ ἐλευθερία ἀρα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀναγκαία συνέπεια τῆς μεγάλης ἀποστολῆς του, τῆς διαπλάσεώς του και τῆς παρουσίας του μέσα στον κόσμο, και ἐπομένως προσὸν ἀναγκαῖον και σεβαστόν. Χωρὶς τὴν ἐλευθερίαν ὁ ἄνθρωπος θα ἦταν ἰσότιμος με τὰ λοιπὰ ζῶα, ἡ δουλεία θα υπέτασσε τὶς ἐνέργειές του, και θα ὀδηγοῦσε τὶς σκέψεις του μέσα σε ἓναν περιορισμένον κύκλον,

όπου θα περιστρέφετο. Οι ιδέες του καλού και του αγαθού θα ήσαν άγνωστοι σ' αυτόν, θα αγνοούσε τι είναι αισχρόν, τι κακόν, τι ψευδές, και δεν θα είχε εξουσίαν αυτενεργείας, δυνατότητα να εξέλθει από τον περιορισμένον κύκλο των εμφύτων ορμών. Η άγνοια του καλού, του αγαθού, του αληθινού θα καθιστούσε τον άνθρωπον ένα ον ανήθικον, θα διέγραφε την ηθικήν ως λέξιν εστερημένην νοήματος, αφού οι πράξεις του θα ήσαν ηθικώς αδιάφοροι, και γι' αυτό, αχαρακτήριστοι. Η αδιαφορία αυτή και ομοιότης του χαρακτήρος των πράξεων δεν θα διήγειρε καμμίαν αίσθησιν ή εντύπωσι στον νου και στην καρδιά του ανθρώπου· η έλλειψις αυτή θα καθιστούσε την μεν καρδίαν ασυνείδητον, τον δε νου νωθρό και αδρανή· η ασυνειδησία και η νωθρότης θα επέπιπταν ως σκιερά νέφη και θα εκάλυπταν την θαυμαστήν εικόνα του θείου Δημιουργού, που τόσο λαμπρώς και θαυμασίως εκαλλιτεχνήθη από το δημιουργικόν του χέρι, στην οποία διαλάμπει η αγαθότης, η σοφία και η δύναμις του και θα τον ημπόδιζαν να ιδή και να γνωρίση τον Πλάστην του και Δημιουργόν του σύμπαντος. Θα αγνοούσε τον θεόν και τα θεία ιδιώματά του και έτσι η δημιουργία ουδέποτε θα εδόξαζε, θα υμνούσε, θα έψαλλε και θα ευχαριστούσε με επίγνωσι και συνείδησι τον θεόν.

Ο άνθρωπος επλάσθη για να εικονίζει τον θεόν επί της γης. Ο θεός τον έκαμεν ον νοερόν και αυτεξούσιον για να πράττει το θέλημα Αυτού, το οποίον έγγραψε μέσα στην καρδίαν του, και το κατέστησε και ιδικόν του θέλημα. Σκοπός της διαπλάσεώς του ήταν να γνωρίσει η δημιουργία τον θεόν. Επλάσθη λοιπόν για να γνωρίσει τον Πλάστην και Δημιουργόν του, επλάσθη για να υψούται προς τον θεόν, για να δοξάζει τον θεόν· επλάσθη με σκοπόν η δημιουργηθείσα κτίσις να αινή ενσυνειδήτως τον θείον Δημιουργόν της. Το αυτεξούσιόν του λοιπόν, το νοερόν και το ηθικώς ελεύθερον, του εδόθησαν για να εκπληρώνει τον μέγα προορισμόν του, την μεγάλην αποστολή του, να συνδέει την γη με τον Ουρανό και να μην αποκλίνει δεξιά ή αριστερά, αλλά να βαδίζει την ευθείαν οδό, πράττοντας μόνο το αγαθόν, το εγγεγραμμένον στην καρδιά του, το οποίον και αυτός ορμεμφύτως αγαπά. Διότι αλλιώς, εάν αποκλίνει από τον προορισμό του, γίνεται ανελεύθερος και «εξομοιούται τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις» (Ψαλμ. μη' 12, 20). Ο άνθρωπος είναι αληθώς ελεύθερος πριν απομακρυνθεί από το αγαθόν, και ενόσω συνταυτίζει την θέλησή του προς το θέλημα του θεού. Όμως ευθύς ως αποκλίνει από την ευθείαν, αποβαίνει όντως ανελεύθερος, η

ελευθερία του πλέον είναι ψευδής επίδειξις ψευδούς ελευθερίας. Η ελευθερία του ανθρώπου, όταν υποτάσσεται στον νόμο του Θεού, δεν περιορίζεται, διότι Αυτός, ως Θεός, είναι άπειρος, το δε άπειρον όχι μόνον δεν περιορίζει την ελευθερία, αλλά την συνεκτείνει και την συναυξάνει, όταν ο άνθρωπος τον ακολουθεί. Αιτιολογώντας το καθήκον που έχει ο άνθρωπος να ακολουθεί το θέλημα του Θεού, ο φιλόσοφος και μάρτυς Ιουστίνος μας συμβουλεύει: «Ο Θεός εποίησε τον άνθρωπον ελεύθερον και αυτεξούσιον, ώστε αυτό που από ιδιότητά του υπαίτιότητα έχασε, με την αμέλεια και την παρακοήν του, να του το δωρίσει πάλιν ο Θεός διά φιλανθρωπίας και ελεημοσύνης, εάν ο άνθρωπος υπακούσει σ' Αυτόν. Όπως δηλαδή ο άνθρωπος παρήκουσε και επέφερε στον εαυτόν του τον θάνατον, έτσι και εάν υπακούσει στο θέλημα του Θεού, ημπορεί να κερδίσει την αιώνιο ζωή. Διότι ο Θεός μας έδωσε εντολές άγιες, τις οποίες όποιος τηρήσει ημπορεί να σωθεί, και επιτυγχάνοντας την ανάσταση, να κληρονομήσει την αφθαρσίαν». Γι' αυτόν λοιπόν τον λόγον ο άνθρωπος οφείλει να φυλάττει με ευλάβεια τον νόμο του Θεού, και να πράττει το θέλημα Αυτού, διότι ως εικόνα του Θεού είναι υποχρεωμένος να εκπληρώνει τον σκοπόν της επί γης αποστολής του. Αλλιώς μέλλει να κατακριθεί ως παραβάτης των καθηκόντων του, επειδή ελησμόνησε την αποστολήν του, και εξ αιτίας της αμελείας του έκαμε κακήν χρήσιν του αυτεξουσίου, και παρεδόθη στα πάθη και τις επιθυμίες.

Το αυτεξούσιον του ανθρώπου είναι βεβαίως ανεπηρέαστον· ο βαθμός της ελευθερίας αυτού καταδεικνύεται από τον τρόπο με τον οποίον ο Κύριος τον προσκαλεί: «Ει τις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν...». Ο Σωτήρ καλεί τον άνθρωπον οπίσω του και τον αφήνει ελεύθερον να αποφασίση περί του σπουδαιότατου τούτου ζητήματος, να τον ακολουθήση ή να πάρη τον ιδικόν του δρόμο. Ήλθε για να σώση τον άνθρωπο και όμως δεν παραβιάζει το αυτεξούσιον αυτού. Τον προσκαλεί να λάβη ενεργόν μέρος στην σωτηρίαν του και όμως δεν επηρεάζει καθόλου το αυτεξούσιον αυτού.

Από την μελέτη της ιστορίας της απολυτρώσεως βλέπουμε τον Υιόν του Θεού γινόμενον άνθρωπον υπέρ της σωτηρίας του ανθρώπου, πορευόμενον προς το εκούσιον Πάθος με σκοπόν να «άρη την αμαρτίαν του κόσμου» (Ιω. α', 29), να βαστάση τους μώλωπες τους ιδικούς μας, να εκπληρώση το μέγα μυστήριο της Οικονομίας και να συμφιλιώση τον άνθρωπον με τον Θεόν, και εν τούτοις δεν παραβιάζει καθόλου το αυτεξούσιον του ανθρώπου.

Ιδού η κεκλεισμένη πύλη του Παραδείσου ανοίγεται και η πυρίνη ρομφαία, η οποία φυλάττει την είσοδον αυτού, απομακρύνεται και η φωνή του Δεσπότη προσκαλεί τον άνθρωπο, που ήταν πριν αποκλεισμένος, να εισέλθῃ δια μέσου αυτής στον τόπο της καταπαύσεως· αυτός όμως αφήνεται ελεύθερος, αν θέλῃ να εισέλθῃ ἢ ὄχι.

Ἡ επίσημος αναγνώρισις της ελευθερίας μας ἐκ μέρους του Σωτήρος, μας διδάσκει ὅτι ἡ σωτηρία μας δεν πραγματοποιῆται μόνον ἀπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐνέργεια της χάριτος του Θεοῦ, ἀλλὰ και ἀπὸ τὴν συγκατάθεση και τὴν σύγχρονον ἐνέργεια του ἀνθρώπου. Περὶ της ἀναγκαιότητος αὐτῆς ἰδού τι λέγουν οἱ σοφοὶ Πατέρες της Ἐκκλησίας· ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει: «ἡ χάρις, μολονότι εἶναι χάρις, σώζει ὅσους το θέλουν», και ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει: «Ἡ σωτηρία πρέπει να προέλθῃ ἀπὸ τὴν συνεργασία τὴν ἰδική μας με τὸν Θεόν». Ὁ δε Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς λέγει: «Ὅταν οἱ ψυχές το θέλουν, ἀποστέλλει και ὁ Θεός το Πνεῦμα, ἀν ὅμως λείπει ἡ προθυμία, συστέλλεται και το ἐκ Θεοῦ Πνεῦμα». Ἀλλὰ και ὁ ἱερός Ἰουστίνος λέγει: «Ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐπλασε τὸν ἄνθρωπο χωρὶς τὸν ἄνθρωπον, ἀδυνατεῖ να σώσει τὸν ἄνθρωπο χωρὶς αὐτός να το θελήσει». Ἀρα διδασκόμεθα ρητῶς και σαφῶς ὅτι οἱ παράγοντες της σωτηρίας εἶναι δύο: πρῶτον ἡ ελευθέρα θέλησις του ἀνθρώπου, και δεῦτερον ἡ χάρις του Θεοῦ.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄν υλοπνευματικόν, μέσα του ἐμφανίζονται δύο θελήσεις με τὴν ἰδίαν μορφήν, ὡς ἐνδόμυχος ἐκφρασις του ἐνιαίου προσώπου, το ὁποῖον θέλει να ἀπολαύσει κάποιο πρᾶγμα. Και μολονότι ὡς προς τὴν μορφήν οἱ δύο θελήσεις του δεν διακρίνονται μεταξύ τους, διαφέρουν ὅμως πολὺ ἐξ αἰτίας της διαφορᾶς των υποστάσεων ἀπὸ τις ὁποῖες λαμβάνουν τὴν ἀρχή. Διότι το πνεῦμα ἐπιθυμεῖ τα του πνεύματος, ἡ δε σὰρξ τα της σαρκός. Γι' αὐτό ἡ μία θέλησις ἐκφράζει το φρόνημα του πνεύματος, ἐνῶ ἡ ἄλλη το φρόνημα της σαρκός. Ἡ ἀντίθεσις των φρονημάτων γεννᾷ ἀμοιβαίαν ἀντίσταση και σφοδρὰν διαπάλη, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ κάθε μία ζητεῖ να ὑπερισχύσει και να ἐπιβάλλῃ τὴν ἰδικήν της ἐξουσία. Στὸν ἀγῶνα αὐτόν, ὁ μεν ἔσω ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ τὴν νίκη του πνεύματος, ὁ δε ἔξω τὴν νίκη του φρονήματος της σαρκός, το ὁποῖον εἶναι θάνατος. Γι' αὐτό και ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «το μεν φρόνημα της σαρκός θάνατος, το δε φρόνημα του πνεύματος ζωὴ και εἰρήνη» (Ῥωμ. η', 6). Ὅθεν σὰρξ και πνεῦμα πολεμοῦν μεταξύ τους· γι' αὐτό και ὁ Παῦλος λέγει «ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος και το πνεῦμα

κατά της σαρκός» (Γαλ., ε', 17). και «το μεν φρόνημα της σαρκός» είναι «έχθρα προς τον θεόν τω γαρ νόμω του θεού ουχ υποτάσσεται· ουδέ γαρ δύναται... το δε φρόνημα του Πνεύματος κατά θεόν εντυγχάνει υπέρ αγίων (μεσιτεύει υπέρ των χριστιανών)» (Ρωμ. η', 7 και 27).

Για την συνύπαρξιν αυτή των δύο φρονημάτων και την φυσικήν συμπάθεια του ανθρώπου προς το φρόνημα του πνεύματος, ιδού τι λέγει ο Απόστολος Παύλος· «συνήδομαι γαρ τω νόμω του θεού κατά τον έσω άνθρωπον (με ευχαριστεί πάρα πολύ)· βλέπω δε έτερον νόμον εν τοις μέλεσί μου, αντιστρατευόμενον τω νόμω του νοός μου και αιχμαλωτίζοντά με τω νόμω της αμαρτίας τω όντι εν τοις μέλεσί μου» (Ρωμ. ζ' 22-23). Αρα ο άνθρωπος εκ φύσεως δέχεται τον νόμο του θεού, διότι με αυτόν τον νόμον ευχαριστείται ο έσω άνθρωπος, επειδή είναι ο νόμος ο ιδικός του, ο νόμος του νοός του· η δε θέλησις που εκφράζει το φρόνημα του πνεύματος, είναι η αληθής θέλησις του ανθρώπου, επειδή αυτή είναι σύμφωνος με τον νόμο του νοός του, τον σύμμορφον προς τον νόμο του θεού, ο οποίος ευχαριστεί τον έσω άνθρωπον. Γι' αυτό και ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός λέγει: «το αγαθόν είναι εκ φύσεως εραστόν και επιθυμητόν, φυσικώς πάντοτε αυτό επιθυμούμε. Κακόν δε είναι η παρά φύσιν επιθυμία, όταν επιθυμούμε κάτι διαφορετικόν από το εκ φύσεως επιθυμητόν».

Αλλά μολονότι η αληθής θέλησις είναι η θέλησις του πνεύματος, η επιθυμία δηλαδή του αγαθού, που είναι το φύσει επιθυμητόν, παραταύτα πολλές φορές αδυνατεί να υπερισχύση της αντιστάσεως της θελήσεως της σαρκός για τον λόγο που αναφέρει ο Απόστολος Παύλος· δια «τον νόμον της σαρκός, τον αιχμαλωτίζοντα τω νόμω της αμαρτίας». Για την επίδρασιν αυτήν του νόμου της σαρκός ο Απόστολος λέγει· «το θέλειν παράκειταιί μοι (είναι στο χέρι μου), το δε κατεργάζεσθαι το καλόν ουχ ευρίσκω· ου γαρ ο θέλω ποιώ αγαθόν, αλλ' ο ου θέλω κακόν τούτο πράσω» (Ρωμ. ζ', 20). Διότι ο έσω άνθρωπος θέλει μεν και επιθυμεί το αγαθόν ως οικείον, επιθυμητόν, ως συμφυές αγαθόν, ως ιδικόν του νόμον, αλλ' ο νόμος της σαρκός, ο νόμος της αμαρτίας αντιστρατεύεται προς τις ενέργειες της αληθούς ελευθερίας μας και παρεμποδίζει την εμφάνισι του αγαθού και μας υπαγορεύει την εργασία του κακού· γι' αυτό στην συνέχεια λέγει ο Απόστολος· «ει δε ο ου θέλω εγώ τούτο ποιώ, ουκ έτι εγώ κατεργάζομαι αυτό, αλλ' η οικούσα εν εμοί αμαρτία». Ωστε όντως το μεν αγαθόν είναι νόμος συμφυής και αληθής θέλησις του ανθρώπου, το δε κακόν είναι νόμος ετεροφυής, είναι κάτι το οποίον δεν έχει δημιουργηθή και

είναι αντίθετο προς την αληθή θέλησι του ανθρώπου. Επομένως όταν ο άνθρωπος εργάζεται το αγαθόν, εργάζεται ελευθέρως και συμφώνως προς την θέλησι του έσω ανθρώπου και είναι αληθώς ελεύθερος· όταν όμως εργάζεται το κακόν, εργάζεται ανελευθέρως, διότι έχει υποταγή στον νόμο της αμαρτίας και είναι ανελεύθερος και δούλος της αμαρτίας. Συμφώνως προς τα ανωτέρω ελεύθερος είναι όποιος πράττει το αγαθόν, δούλος δε όποιος πράττει το κακόν· και αληθής μεν ελευθερία είναι η κυριαρχία του φρονήματος του πνεύματος η εργαζομένη το αγαθόν, ψευδής δε ελευθερία είναι η επικράτησις του φρονήματος της σαρκός, της κατεργαζομένης τα πονηρά.

Χαρακτηριστικόν της αληθούς ελευθερίας, δηλαδή της αληθούς ελευθέρας θελήσεώς μας, είναι η αγάπη του αγαθού, του καλού, του αληθούς, και η επίμονος παραμονή σ' αυτήν την αγάπη. Ο έρως προς το αγαθόν είναι η έκφρασις του έσω ανθρώπου, του πνευματικού ανθρώπου, και η εξωτερίκευσις του αισθήματος που τον πλημμυρίζει. Ο έρως αυτός γεννάται από την ταυτότητα των υπαγορεύσεων της καρδιάς, με τις υπαγορεύσεις του θείου νόμου, ο οποίος έχει εγγραφεί μέσα στις καρδιές μας. Αυτό υπαινίσσεται και η Αγία Γραφή, όταν λέγει ότι ο θείος νόμος εδόθη γραπτός μέσα στην καρδιά του ανθρώπου (Ρωμ. β' 14-15). Διότι ο θεός διέπλασε την καρδίαν ως έδραν της αγάπης του αγαθού· γι' αυτό και εκ φύσεως αγαπά, ποθεί και ζητεί το αγαθόν και πώς ήταν δυνατόν να γίνη διαφορετικά, αφού η πρώτη εντύπωσις την οποίαν έλαβεν, ήταν η όψις του αγαθού, του άκρου αγαθού; Ναι· ήταν αδύνατον να γίνη διαφορετικά, διότι το αγαθόν άφησε στην καρδιά τις πρώτες εντυπώσεις, τις οποίες εχάραξε βαθύτατα μέσα της και γι' αυτό θα είναι αιώνιοι. Η αγάπη αυτή, η επιπόθησις και η επιζήτησις του θείου νόμου είναι που κάνει τον Απόστολο Παύλο να ονομάζη τον νόμο που είναι γραμμένος μέσα στην καρδιά νόμο του νοός του και να τον ταυτίζη με τον νόμο του θεού.

Η γνώσις αυτή του χαρακτήρος της αληθούς μας θελήσεως μας καθιστά ικανούς να διαφυλάξωμε ανεπηρέαστον την εσωτερικήν μας ελευθερία και να ζήσωμε αληθώς ελεύθεροι· και αληθώς ελεύθερος είναι όποιος διανοείται, θέλει και πράττει ελευθέρως. Χαρακτηριστικά της εσωτερικής ελευθερίας είναι η ηθική ανεξαρτησία, η αγαθότης, η αγνεία, η σεμνοπρέπεια, η ανδρεία, η ισχύς, το αήττητον, το ανένδοτον, το αυτοκρατορικόν και το αυτεξούσιον. Ο εσωτερικώς ελεύθερος άνθρωπος κοσμεείται με όλες τις αρετές· η ευσέβεια, η δικαιοσύνη, η αλήθεια και η σύνεσις τον

καταστέφουν με στεφάνους πλεγμένους με άνθη αμάραντα· ζώντας επάνω στην γην εικονίζει την εικόνα του θείου Δημιουργού του, το κάλλος της οποίας φέρει μέσα του· η πορεία του είναι ευθεία, το πολίτευμά του στον ουρανό· ανυψώνεται από τα γήινα και γίνεται αιθέριος και ουρανοβάμων· και, συνενούμενος με τον χορόν των αγγέλων υμνεί τον Θεόν, τον ποιητήν και πλάστην του. Ο εσωτερικώς ανελεύθερος όμως άνθρωπος είναι πράγματι ανελεύθερος· διότι εάν η ηθική εξάρτησις είναι ηθική δουλεία, η δε ηθική δουλεία είναι ανελευθερία, έπεται ότι ο ηθικά, ο εσωτερικά δηλαδή ανελεύθερος άνθρωπος είναι πράγματι ανελεύθερος και δούλος του νόμου της αμαρτίας, αδύνατος να δραστηριοποιηθή προς κάποιο αγαθόν, υπαγορευόμενον από την αληθή εσωτερικήν του θέλησι. Αυτό που πράττει είναι σύμφωνο με την θέλησι και το φρόνημα της σαρκός και όχι προς την αληθή, εσωτερικήν του θέλησι. Η ψευδής αυτή ελευθέρα θέλησις ημπορεί να εξαπατήσει και να παραπλανήσει πολλούς επιπόλαιους ερευνητάς και να τους φέρη στην απώλεια. Τους πείθει πολλές φορές να δέχωνται τις προσταγές της, οι οποίες απορρέουν από τα ποικίλα πάθη και τις επιθυμίες της, ως υπαγορεύσεις της αληθούς ελευθέρας θελήσεώς των και ως εκφράσεις του έσω ανθρώπου, της πνευματικής δηλαδή φύσεως. Ο ανελεύθερος εσωτερικά άνθρωπος μολύνει την εικόνα του Θεού και «άνθρωπος ων εν τιμή, εξομοιούται τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις» (Ψαλμ. μη' 12, 20), ατιμάζεται, ταπεινώνεται και διαφθείρεται.

Χαρακτηριστικόν της ψευδούς ελευθερίας είναι η αγάπη του νόμου της αμαρτίας, η ηθική εξάρτησις, η ηθική αιχμαλωσία, η κακία, η ενοχή, η υπερηφάνεια, η αλαζονεία, η αναίδεια, η δειλία, το θράσος, η ανανδρία, η ήττα, η εξαχρείωσις, η ασέβεια, η αδικία, το ψεύδος, η ασυνεσία και οι λοιπές κακίες οι οποίες κατακληιδώνουν και εξευτελίζουν τον άνθρωπον.

Τον τρόπο με τον οποίον ημπορούμε να διατηρήσωμε τους εαυτούς μας αληθώς ελευθέρους, μας τον υπέδειξεν ο ίδιος ο Σωτήρ ημών, όταν είπε: «ος γαρ αν θέλει την ψυχήν αυτού σώσαι, απολέσει αυτήν. Ος δ' αν απολέσει την ψυχήν αυτού ένεκεν εμού, ευρήσει αυτήν». Δηλαδή edίδαξε ότι μόνο με την αυταπάρνησιν ημπορούμε να σωθούμε. Και αληθώς, για να γίνωμε αληθώς ελεύθεροι, είναι ανάγκη να απαρνηθούμε τους εαυτούς μας, και να σηκώσωμε στους ώμους τον σταυρόν και να ακολουθήσωμε τον Υιόν του Θεού, ο οποίος μας καλεί για να μας ελευθερώσει. «Εάν ουν ο Υιός ελευθερώσει υμάς, όντως ελεύθεροι έσεσθε» λέγει ο Σωτήρ και ελευθερωτής μας. Και πάλιν: «Εάν υμείς μείνητε εν τω λόγω τω

εμώ, αληθώς μαθηταί μου εστέ, και γνώσεσθε την αλήθειαν και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς» (Ιω. η' 36 και 31-32). Αρα αποβαίνουμε ελεύθεροι όταν ακούμε με προσοχήν το κήρυγμα του Σωτήρος, μένουμε σ' αυτό, σηκώνουμε στους ώμους τον σταυρόν και τον ακολουθούμε. Και απαρνούμεθα τους εαυτούς μας, όταν αποτασσόμεθα τον νόμο της σαρκός μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες, και σηκώνουμε τον σταυρόν, υπομένοντας κάθε κακοπάθεια υπέρ του νόμου του θεού. Ο τρόπος, δηλαδή, να διαμείνωμε ελεύθεροι είναι: κατάπαυσις του θελήματος της σαρκός, ενέργεια του θελήματος του πνεύματος, και υποταγή του κατωτέρου στο ανώτερον. Κατά ταύτα οφείλει ο άνθρωπος να φροντίση και να εργασθή για την σωτηρία του· διότι διαφορετικά διατρέχει τον έσχατον κίνδυνον της απωλείας· επειδή τίποτε κοινόν δεν υπάρχει μεταξύ φωτός και σκότους, μεταξύ αγαθού και κακού. Η αμαρτία, η οποία έχει διαφθείρει τον άνθρωπον, είναι σκότος και κακόν μέγιστον, ως αντιστρατευομένη προς το θέλημα του θεού. Η εσωτερική ελευθερία του καταλογίζει κάθε παρεκτροπήν ως αμαρτία, η δε αμαρτία απομακρύνει τον άνθρωπον από τον θεόν. Η ελευθερία όσο μέγα αγαθόν είναι, τόσο μεγάλες επιβάλλει και τις ευθύνες. Ο εσωτερικώς ελεύθερος οφείλει να αποβή άγιος· γι' αυτό ο θεός και στην Παλαιά και στην Νέα Διαθήκη εντέλλεται λέγοντας: «Άγιοι γίνεσθε, ότι εγώ άγιος ειμί» (Λευιτ. ια', 14 και Α' Πέτρ. α' 16)· διότι πώς ημπορεί ο ανόσιος να κοινωνήση προς το θείον; Και ο Σωτήρ επίσης εντέλλεται λέγοντας: «έσεσθε ουν υμείς τέλειοι ώσπερ ο Πατήρ υμών ο εν ουρανοίς τέλειός εστι» (Ματθ. ε', 48)· διότι όπως είναι ο Πατήρ, τον οποίον επικαλούμεθα, τοιαύτα κατ' ανάγκην πρέπει να είναι και τα τέκνα. Αγίους λοιπόν και τελείους μας θέλει ο θεός, διότι μόνον οι άγιοι και τέλειοι είναι υιοί του Πατρός του εν ουρανοίς, και μόνον αυτοί δικαιούνται να επικαλούνται με υϊϊκήν στοργή τις χάριτες αυτού και αυτοί μόνοι κληρονομήουν την ουράνιον Βασιλείαν. Γι' αυτό και ο Απόστολος Παύλος έγγραφε προς τους Κορινθίους· «ή ουκ οίδατε (δεν γνωρίζετε) ότι άδικοι βασιλείαν θεού ου κληρονομήσουσι; Μη πλανάσθε· ούτε πόρνοι, ούτε ειδωλολάτραι, ούτε μοιχοί, ούτε μαλακοί, ούτε αρσενοκοίται, ούτε κλέπται, ούτε πλεονέκται, ούτε μέθυσοι, ούτε λοίδοροι, ούχ άρπαγες, βασιλείαν θεού ου κληρονομήσουσι» (Α' Κορ. στ', 9-11). Γι' αυτό ο Σωτήρ μας προσκαλεί να απαρνηθούμε τους εαυτούς μας και να σηκώσωμε στον ώμο τον σταυρόν και να τον ακολουθήσωμε· «Ει τις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού και

ακολουθήτω μοι»· αναγνωρίζει μεν την ελευθερία μας και το αυτεξούσιον, αλλά και αφήνει σ' αυτά την σωτηρία μας. Ωστε, όποιος θέλει την σωτηρία του, οφείλει να εργασθή προς απόκτησιν αυτής, αλλιώς και αυτήν θα στερηθή και την απώλεια της αιωνίου ζωής δια της αμελείας και της ακηδίας θα παρασκευάση για τον εαυτόν του και την αιώνιον κόλασι θα κληρονομήση, από την οποίαν εύχομαι ο θεός να μας λυτρώση όλους.

Είναι άρα αναπόδραστος ανάγκη να ακολουθήσωμε τον Κύριον. Διότι αν ο Υιός του θεού μας ελευθερώσει, τότε θα είμεθα αληθώς ελεύθεροι. Ναι, αληθώς, μόνον ο Υιός του θεού ημπορεί να μας ελευθερώσει, διότι αυτός είναι η ελευθερία. «Ο δε Κύριος το Πνεύμά εστιν ου δε το Πνεύμα Κυρίου, εκεί ελευθερία», λέγει ο Απόστολος Παύλος (Β' Κορ. γ', 17)· μόνον εάν ακολουθούμε τον Σωτήρα ημπορούμε να μείνωμε ελεύθεροι και να απαλλαγούμε από την δουλεία της αμαρτίας· «πας ο ποιών την αμαρτίαν δούλός εστι της αμαρτίας» (Ιω. η', 34). Εάν λοιπόν θέλωμε να είμεθα ελεύθεροι, οφείλουμε να ακολουθούμε τον Σωτήρα Χριστόν.

(20ος αιών – Από τις ομιλίες του Αγίου Νεκταρίου «Περί επιμελείας ψυχής». – Από το βιβλίο «Πατερικόν Κυριακοδρόμιον», σελ. 585-594)